

MASTEKTOMİ GEÇİRMİŞ KADINLARIN EVLİLİK İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Uz. Psk. G. Şendil,

ÖZET:

Yaptığımız çalışmayla mastektominin, kadının evlilik ve cinsel yaşamına etkisini araştırmayı amaçladık.

Çalışmamamız İstanbul Üniversitesi Onkoloji Enstitüsü'ne başvuran mastektomi geçirmiş 30 kadın ile herhangi bir onkolojik ve psikiyatrik rahatsızlık bildirimini olmayan 30 kadın olmak üzere toplam 60 olgu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, "Bilgi Formu", "Evlilik İlişkisi Ölçeği" ve "Mastektomi Soru Cetveli" kullanılmıştır.

Çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz verilere göre; mastektomi geçirmiş kadınların evlilik yaşamlarında duygusal ve sosyal yönden bir uyum içinde oldukları, buna karşılık cinsel sıklığı ve cinsel ilişkiden zevk almalarında azalma olduğu saptanmıştır.

GİRİŞ

Günümüzde insanın, bio-psiko-sosyal bir bütün olarak ele alınması gerektiği fikri, modern tıbbın tartışmasız kabul ettiği bir gerçektir. Kişilerin hastalıklarından ruhsal etkilenimleri farklı etkenlerde farklı derecelerde olur. Hastalığın organ kaybına, özellikle de görünen veya cinsel kimlikle ilgili bir organ kaybına yol açtığı durumlarda bu etkilenme daha fazla olmaktadır. (Turan, 1984; Yurt, 1989). Bu anlamda meme kanseri ve mastektominin, kişinin ruhsal olarak en fazla etkilendiği hastalık deneyimlerinden biri olduğunu söyleyebiliriz.

Mastektomi geçiren hastalarda önde gelen ruhsal reaksiyonlar, kadınlık-çekicilik duygusunun kaybı ve özürlü olma duygusudur. Mastektomi, kadında değişik birkaç korku reaksiyonuna yol açar, bunlar;

- 1- Herhangi bir büyük ameliyatın yaratabileceği anksiyete.
- 2- Cinsel çekicilik konusunda endişeler.
- 3- Kişilerarası ve cinsel ilişkide bozulma korkusu.
- 4- Evliliğin tehlikeye düşebileceği endişesi.
- 5- Ölüm korkusudur. (Asken, 1975)

Kanserli bir kadının memesini kaybetmeye karşı göstereceği reaksiyonun yönünü ve şiddetini daha çok içinde yaşadığı toplumun değer yargıları, normları ve memenin kadının benlik algılamasındaki rolü belirler (Üre, 1983).

Toplumumuzda cinsellik ile ilgili araştırmalar, cinsel tutum, düşünce ve normatif verilerin yok denecek kadar az olması nedeniyle Türk Toplumundaki kadının, kendisini bu yönden nasıl algıladığı konusunda yeterli bilgiye sahip değiliz (Yüksel, 1987). Araştırmamız sonucunda elde edilecek verilerin böyle bir eksikliğe katkıda bulunacağı umundayız.

Mastektomi geçirmiş kadınlar üzerinde yapılan çalışmalara göz attığımızda Steinberg ve arkadaşlarının (1985) mastektomili kadınlarda libido kaybı ve cinsel uyumsuzluklar saptandığını görüyoruz. Morris ve arkadaşları ise (1977) bir yıl sonunda %70 olguda mastektomiye uyum sağlandığını ve 2 yıl sonunda adaptasyon yönünden hiç bir farklılık olmadığını saptamışlardır.

Mastektominin, hastada beden algılamasını bozarak kadınlık kimliğini tehdit etmesi, cinsel çekiciliğinin azaldığı duygularına yol açması ve cinsel yaşantıyı etkilemesi beklenen bir sonuçtur. Bu nedenle, yaptığımız çalışmayla mastektominin, kadının evlilik ve cinsel yaşamına etkisini araştırmayı amaçladık.

YÖNTEM

A) **Örneklem:** Çalışmamız İstanbul Üniversitesi Onkoloji Enstitüsü'nde yapılmıştır. Örneklem grubunu, en az 4 ay önce mastektomi geçirmiş 30 kadın hasta ile herhangi bir onkolojik ve psikiyatrik rahatsızlık bildirimi olmayan 30 kadın olmak üzere toplam 60 kadın oluşturmuştur.

Grupları seçerken gözönünde bulundurduğumuz kriterler; görüşmeye istekli olmak, zihinsel bir sınırlılık göstermemek, 20-55 yaşları arasında ve en az ilkokul mezunu olmaktır.

B) **Veri Toplama Araçları** : Araştırmada, "Bilgi Formu", "Evlilik İlişkisi Ölçeği" ve "Mastektomi Soru Cetveli" kullanılmıştır.

Bilgi formu, hasta ve kontrol grubunun yaş, öğrenim, meslek vb. bilgileri belirleyecek nitelikte hazırlanmıştır. Her iki gruba uygulanan (Maudsly tarafından geliştirilen) Evlilik İlişkisi Ölçeği, 20 sorudan oluşan; evlilik ilişkisi kalitesini, cinsel yaşam, iş ve sosyal yaşamı ölçen bir testtir. Steinberg ve ark. tarafından geliştirilen Mastektomi Soru Cetveli, hastaların hastalık ve ameliyatlarına karşı gösterdikleri uyumu inceleyen sorularla, evlilik ve cinsel yaşam ile ilgili soruları içermektedir.

Elde edilen verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesi için yüzdeme, student "t" ve "Ki-kare" testlerinden yararlanılarak sonuçlarını anlamlılığı incelenmiştir.

BULGULAR

Çalışmamızdaki her iki yaş ranjı 30-54 arasında olup, yaş ortalamaları hasta grubu için $x=43.5$, kontrol grubu için $x=41.7$ 'dir. Öğrenim düzeylerinde en fazla yığılma her iki grupta ilkokul düzeyinde görülmektedir. Bu oran hasta grubunda %56.67 ($n=17$), kontrol grubunda %50 ($n=24$) dir.

Mastektomi geçirmiş kadınların evlilik ve cinsel yaşamlarını incelemek amacıyla Evlilik İlişkisi ve Mastektomi Soru Cetveli'nden alınan sonuçlar:

I- Evlilik İlişkisi Ölçeği:

Tablo I

Evliliğinizde ne derece kavga, gürlütü, tartışma, soğukluk ya da şiddet kullanma olayları olur" sorusuna verilen cevapların karşılaştırılması.

5. Soru Grup	$\bar{X}$	SD	FARK	t	P
Hasta	1.83	0.87	0.5	2.32	0.02<p<0.05
Kontrol	2.33	0.80			

Tabloda görüldüğü gibi, gruplar arası ortalamaların farkı 0.5'dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. ($t=2.32$; $<0.02 < p < 0.05$).

Tablo II
"Eşiniz bir insan olarak istediğiniz gibi bir kişi midir?"
sorusuna verilen cevapların karşılaştırması

10. Soru Grup	$\bar{X}$	SD	FARK	t	P
Hasta	1.93	1.33	0.77	2.52	0.01 < p < 0.02
Kontrol	2.7	1.02			

Grupların ortalamaları farkının 0.77 olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. ($t=2.52$; $0.01 < p < 0.02$)

Tablo III
"Son bir ay içinde eşinizle ne sıklıkla cinsel ilişkide bulundunuz?"
sorusuna verilen cevapların karşılaştırılması.

11. Soru Grup	$\bar{X}$	SD	FARK	t	P
Hasta	2.86	1.43	0.76	2.37	0.01 < p < 0.02
Kontrol	2.1	1.02			

Grupların ortalamaları farkının 0.76 olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. ($t=2.37$; $0.01 < p < 0.02$).

II. Mastektomi Soru Cetveli :

Tablo IV'de görüleceği gibi cinsel ilişki sıklığının ameliyat sonrasında, öncesine göre anlamlı derecede azaldığı saptanmıştır. ($X=6.76$; $0.001 < p < 0.01$).

Tablo V'de görüleceği gibi cinsel ilişkiden zevk almanın ameliyat sonrasında, öncesine göre anlamlı derecede azaldığı saptanmıştır. ($X = 5.86$; $0.01 < p < 0.02$).

Yine Mastektomi Soru Cetvelinden elde ettiğimiz sonuçlara göre, hastaların %73.33 (n=22)'ü ameliyat öncesine göre daha mutlu olduklarını (evliliklerinde ifade etmişlerdir).

Tablo IV
"Ortalama olarak kocanızla ne kadar sık ilişkide bulunursunuz?"
sorusuna verilen cevapların karşılaştırılması.

İlişki sıklığı Süre	Haftada Beklenen 1-3 / değer	Ayda 1, Beklenen daha az / değer
Ameliyat öncesi	28 / (24.42)	1 / (4.57)
Ameliyat sonrası	1.0220 / (23.58)	8 / (4.42)

$\chi^2 = 6.76$ 0.001 < p < 0.01

Tablo V
"Cinsel ilişkiden zevk alıyor musunuz?" sorusuna verilen cevapları
ameliyat öncesi ve sonrasına göre karşılaştırılması

Cinsel ilişkiden zevk alma Süre	Evet	Hayır
Ameliyat öncesi	30 (27.41)	- (2.59)
Ameliyat sonrası	23 (25.59)	5 (2.41)

$\chi = 5.86$ 0.001 < p < 0.02

"Ameliyat nedeniyle insanlarla ilişkileriniz, değişti mi" sorusuna verilen cevaplarda hastaların %63.33 (n=19)'ü eşleriyle ilişkilerinin daha yakın olduğunu bildirmiştir. Bir başka soruda hastaların %90 (n=27)'i ailesinin; %86.67 (n=26)'side arkadaşlarının ameliyat sonrasında kendilerini desteklediklerini belirtmişlerdir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, mastektominin, kadının evlilik ve cinsel yaşamına etkisi araştırılmıştır.

Sonuçlar, genel olarak mastektomi geçirmiş kadınların evlilik yaşamlarında duygusal ve sosyal yönden bir uyum içinde, neredeyse ameliyat öncesine göre daha mutlu ve dengeli olduklarını göstermektedir. Bu sonucu, hasta grubunun çok ciddi, ölümcül bir hastalığa yakalandıktan sonra, yaşama bakış açılarında

olumlu yönde bir değişiklik olduğu şeklinde değerlendirebiliriz. Hastaların ölümlü burun buruna geldikten sonra küçük olayları eskisi gibi sorun haline getirmedikleri, olaylara daha hoşgörüle yaklaştıkları, dolayısıyla yaşam kalitelerinde bir yükselme olabileceği düşünölmektedir. Yaşam kalitesi yönünde yapılacak bir araştırma bu sonuçları değerlendirmede daha aydınlatıcı olabilir. Yine toplumumuzun hastalık karşısındaki destekleyici tutumun da bu sonuçları etkilediği düşünöncesindeyiz. Genelde gelişmekte olan toplumlarda aile bağları içinde insanlararası dayanışmanın daha güçlü ve duygusal bağların egemen olduğu bildirilmektedir. (Koptagel ve Enbiyaoğlu, 1973). Çalışmamız sonucunda elde ettiğünüz veriler de bu yöndedir.

Bu sonuçları etkileyen bir başka neden, toplumumuzda kadının kadın kimliğinin, dış görünüşten ziyade fonksiyonel niteliklerle (hamile kalmak, çocuk doğurmak) belirlenmesidir.

Hastaların cinsel yaşanıların incelediğimizde de, elde ettiğimiz sonuçlar bize mastektomi sonrası cinsel ilişki sıklığında azalma olduğu gibi, cinsel ilişki-den zevk almada da azalma olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, Dr. Eriş'in (1989) aynı soru cetvelini kullanarak yaptığı çalışmadan aldığı sonuçlarla; yine Steinberg ve ark. 'run lumpektomi ve mastektomi olgularını karşılaştırarak yaptıkları bir çalışmadan aldıkları sonuçlarla uyumludur. (1985) Steinberg ve ark. ameliyat sonrası mastektomi grubunda libido kaybı saptamışlardır. Bu da her ne kadar toplumumuzda kadınlık kimliğinin fonksiyonel niteliklerle belirlendiğini kabul etsek de, dış görünüşünün ve memelerin varlığının cinsel yaşamında önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bu konuyu evlilik sorunu haline getirmeyişlerinde, toplumumuzun özellikle kadınların cinsel içerikli ileti vermelerinin ayıp sayılması gibi değer yargılarının payı büyüktür.

KAYNAKLAR

- ASKEN, J.M.** (1975) Psychoemotional Aspects of Mastectomy. A Review of Recent Literature, Am. J. Psychiatry, vol. 132:1, 56-59.
- ERİŞ, C.** (1989). Mastektomi Sonrası Ruhsal Durum. İst. Uni. Cerrahpaşa Tıp Fak. Psikiyatri A. B. Dalı, Uzmanlık Tezi.
- KOPTAGEL, G. ve ENBİYAOĞLU, G.** (1973). Ölüm Tehlikesi Gösteren Hastalıklar Karşısındaki Hastalar Üzerinde Sosyo - Psikiyatrik Bir İnceleme. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Bülteni, 6,260-275.

- MORRIS, T.** (1977). Psychological and Social Adjustment to Mastectomy. *Cancer*, 40, 2381-2387.
- STEINBERG, D.M., et. al.** (1985). Psychological Outcome of Lumpectomy Versus Mastectomy in the Treatment of Breast Cancer. *Am. J. Psychiatry*, 142, 34-39.
- TURAN, N.** (1984). Kanserli Hastalarda Karşılaştırmalı Psikososyal Bir Araştırma. Hacettepe Üni. Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi, 2-3, 161-174.
- ÜRE, Ö.** (1983). Mastektomi ve Psikososyal Uyum. *Acta Oncologica Turcica*, Ankara, Onkoloji Hastanesi Bülteni, Cilt 16, 2-3-4, 52-64.
- YURT, V.** (1989). Mastektomi Ameliyatı Olan Hastaların Ameliyat Öncesi ve Sonrası Dönemde Psikolojik Tepkileri ve Hemşirelerin Bu Tepkilere İlişkin Görüşmelerinin İncelenmesi. XXV. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimleri Kongresi, 717-719, Mersin.
- YÜKSEL, Ş.** (1987). Toplum ve Kadın Cinsel İşlevlerinde Aksamalar. XXV. Ulusal Psikiyatri ve Nöroloji Bilimleri Kongre Kitabı, 64-68, İstanbul.